

Beretning 2008/09

Med vedtagelsen af "FFD's fremtid - mål og indsatsområder 2007-2012" på generalforsamlingen i 2007 blev følgende mål sat:

- At styrke den folkelige forankring
- At styrke den politiske anerkendelse
- At mindst 10 pct. af danske unge og et stigende antal voksne tager på højskole.

Alle tre områder er styrende for foreningens arbejde, og det er bestyrelsens opfattelse, at der på en række felter er sket en positiv udvikling, hvilket vil blive belyst i denne beretning.

Den skriftlige beretning indledes med en række overordnede betragtninger og beretning vedr. arbejdet og udviklingen i det forgangne skoleår. Herefter følger en gennemgang af de enkelte indsatsområder. I 2008 besluttedes, at handlingsplanen skulle gælde frem til 2010, så i denne årsberetning vil vi udelukkende gøre status på indsatsområderne og evt. tilføje nye eller reviderede mål.

Indledning

Efter flere år med stort fokus på særlige grupper og på højskolens mulighed for at spille ind over for særlige samfundsmæssige opgaver, blev det på sidste generalforsamling besluttet at sætte højskolens kerne på dagsordenen. Bestyrelsen anser det for vigtigt, at højskolerne fastholder en levende debat om skoleformens egenart, også i erkendelse af, at såvel den folkelige forankring som den politiske anerkendelse afhænger af højskolernes evne til at formulere det særlige for skoleformen. Dette har, som en overligger for de forskellige indsatsområder, stået øverst på bestyrelsens dagsorden i hele perioden. Hvad betyder livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse for højskolen som bevægelse, for den enkelte højskole, og hvordan oversætter og omsætter vi disse ord til en konkret hverdag i en nutidig sammenhæng? Højskolens kerne lader sig naturligvis ikke sætte på formel eller formuleres med få ord, men det er bestyrelsens opfattelse, at det at sætte højskolens kerne til debat i sig selv er med til at fastholde os på, at uanset hvilke nye tiltag, projekter, emner, fag, vi giver os i kast med, har skoleformen et fælles omdrejningspunkt, når det gælder den idéhistoriske ramme og skolernes pædagogiske praksis. At beskæftige sig med højskolens kerne er en levende proces, som må foregå både i det samlede skolefællesskab og på de enkelte skoler, og ikke mindst skal det være en del af den fortælling om højskolens vigtighed

og nødvendighed, der må fortælles i det offentlige rum. Bestyrelsen anser dette for en af de væsentligste opgaver i de kommende år og vil i den kommende periode fastholde og opmuntre til en fortsat levende debat om højskolen som en unik skoleform.

Det politiske

På det politiske område har særligt fire sager været i fokus:

- Ændring af lov om de frie kostskoler
- Spørgsmålet om udlændinges deltagelse på højskolekurser, herunder omfanget heraf.
- Samarbejdet med kommuner og Ungdommens Uddannelsesvejledning
- Fortsættelse og permanentgørelse af mentorprojektet

I januar 2009 vedtog Folketinget ændringen af højskoleloven. Forud var gået et langt forløb, hvor det i februar 2008 var lykkedes foreningerne bag loven at få udsat vedtagelsen, idet vi ikke syntes at være blevet hørt i tilstrækkeligt omfang. I forlængelse heraf har der været ført åbne og konstruktive drøftelser med Undervisningsministeriet, så der i november kunne fremsættes et lovforslag. Det skal fremhæves, at det lykkedes at komme igennem med ændringer, så de stramme bestemmelser vedr. geografisk og bygningsmæssig enhed blev lempet. Derudover blev CIRIUS-ordningen forlænget.

Under drøftelserne om lovændringen tilkendegav bestyrelsen, at højskolerne gerne vil bidrage til målsætningen om, at 95 pct. af en ungdomsårgang opnår en ungdomsuddannelse, men det bør modsvares af tilskud, der dels giver disse unge mulighed for at tage på højskole, dels giver højskolerne mulighed for at levere en kvalificeret vejledningsindsats, eks. i form af mentorordning. Sekretariatet har efterfølgende ført drøftelser med embedsværket, bl.a. om et særligt forhøjet tilskud til unge uden ungdomsuddannelse, og vi afventer nu resultatet.

Desuden har Undervisningsministeriet ønsket en drøftelse af skolernes indtægtsdækkede virksomhed. Det er bestyrelsens klare holdning, at de nuværende muligheder for at have indtægtsdækket virksomhed både inden og uden for lovens hovedsigte er passende set i relation til, at vi er frie, private selvejende skoler, der har en lang tradition for at supplere hovedaktiviteten med indtægter fra anden side. Desuden er området

reguleret, idet 4 pct. af øvrige indtægter ud over 2 mio. kr. fratrækkes højskolens skoletilskud. Disse drøftelser er i skrivende stund endnu ikke indledt.

I 2008 oplevede vi endnu en gang negativ opmærksomhed omkring udlændinges optagelse på danske uddannelsesinstitutioner. Bestyrelsen valgte at henvende sig til skolerne for at lave en lynundersøgelse, og ifølge denne var der ikke noget at komme efter på vores område. Vi afventer nu, om Undervisningsministeriet i forbindelse med en tilsynsindsats er enige heri. Det skal her bemærkes, at Bertel Haarder i et samråd fremhævede FFD's initiativ med at udarbejde etiske retningslinier på området.

Der har gennem nogle år været et ønske at komme i en tættere dialog med Kommunernes Landsforening, de enkelte kommuner, Ungdommens Uddannelsesvejledning og Studievalgscentrene med henblik på at øge opmærksomheden på, hvordan højskolerne kan indgå i kommunernes arbejde omkring forløb for unge uden ungdomsuddannelse, samt om kontanthjælpsmodtageres mulighed for at komme på højskole. Som det fremgår af beretningerne fra de enkelte indsatsområder, synes der at være positive fremskridt. Det er tydeligt, at den projektorienterede indsats, der har været fra både sekretariatet og de enkelte højskoler, har sat positive spor, som foreningen fortsat bør følge.

Det mentorprojekt, som med støtte fra Undervisningsministeriet, har kørt i 2007-08, blev afsluttet med en yderst positiv evaluering. På et møde med Bertel Haarder i november 2008 drøftedes derfor, hvordan denne ordning kunne permanentgøres, så unge med behov for særlig støtte kan få gavn af et højskoleophold. Der har været udvist stor velvillighed fra både minister og embedsværk, men vi har måttet konstatere, at graden af retorisk imødekommenhed overgik i en alt for lang periode den konkrete udmøntning. Det tog 4 måneder at få en overgangsordning for 2009, og om ordningen permanentgøres fra 2010, kan der som sagt ikke siges noget sikkert om.

På det overordnede uddannelsespolitiske plan er det godt at kunne konstatere, at der er blevet opmærksomhed på, at højskolerne kan byde ind med konstruktive bidrag på nationalt plan. Således har foreningen repræsentation i flere forskellige nationale råd og fora, der skal rådgive ministeren. Foreningen har bl.a. sæde i Nationalt Råd for Voksenvejledning, sidder i Unescos Nationalkommission og har senest fået repræsentation

i det Folkeoplysningsudvalg, som skal se på fremtidens folkeoplysning. Folkeoplysningsudvalget forventes at afslutte sit arbejde inden udgangen af 2009.

Højskolesangbogen

Salget af Højskolesangbogen går fortsat godt. Der blev i 2008 solgt over 39.000 sangbøger mod 40.000 i 2007, og derudover sælger både Sanghåndbogen og Magna Print udgaven fortsat pænt. Sidst i februar 2009 rundede vi 175.000 eksemplarer af 18. udgave, og vi forventer, at nr. 200.000 kommer over disken inden udgangen af året.

Forening, bestyrelse og sekretariat

Bestyrelsen har også i 2008 - 2009 ønsket at styrke FFD som organisation og anser her kursus- og efteruddannelsesaktiviteter for nogle af de væsentligste områder. Der er formuleret en kursuspolitik, som gerne skulle modsvare de behov, der er på skolerne. Bestyrelsens ønske er at bidrage til skoleformens udvikling gennem kurser af høj kvalitet, faglig og kollegial sparring og en bedre udnyttelse af foreningens ressourcer. Forud for hvert skoleår vil der foreligge en årsplan for foreningens kursusvirksomhed, således at skolerne i god tid har mulighed for at planlægge, hvornår medarbejdere skal på kursus. Sekretariatet har i 2008 yderligere styrket bemanningen på rådgivningsområdet, og det er håbet, at der også i 2009 vil kunne allokeres yderligere ressourcer til området.

Indsatsområder 2008-2009

På følgende sider findes status for de indsatsområder, der blev vedtaget i Handlingsplanen for 2008-2010.

Følgende hovedafsnit indgår i handlingsplanen:

Indhold

1. **Læring for livet, demokratisk dannelse og medborgerskab**
 - 1.1. Højskolens kerne
 - 1.2. Det internationale
 - 1.3. Det inkluderende kulturmøde
 - 1.4. Youth 2009 - Klima på højskolernes dagsorden
2. **Information og markedsføring**
3. **Lov- og regelarbejde**
4. **Udvikling og uddannelsessamarbejde**
5. **Indvandrere og efterkommere på højskole /kulturmøde**
6. **Vejledning og anerkendelse af højskoleophold - realkompetence**
7. **Efteruddannelse**
8. **Foreningen**
 - 8.1. Foreningens udvalgsstruktur
 - 8.2. Styrkelse af FFD's rådgivning og vejledning til medlemsskolerne
 - 8.3. Fordele til personlige medlemmer af FFD
 - 8.4. Højskolebladet

Hvert afsnit indledes med målsætninger for de enkelte områder i perioden frem til nu. På nogle områder har bestyrelsen foreslået nye eller reviderede målsætninger. Disse vil i givet fald kunne findes i slutningen af hvert afsnit.

1. Læring for livet, demokratisk dannelse og medborgerskab

Inden for indsatsområdet er der fire fokusfelter:

- 1.1 Højskolens kerne
- 1.2 Det internationale
- 1.3 Det inkluderende kulturmøde
- 1.4 Youth 2009 - Klima på højskolernes dagsorden

1.1 Højskolens kerne

Mål:

- Bidrage til at øge og kvalificere debatten blandt højskolefolk og i baglandet om skoleformens styrkeområder og om højskolens kerneydelser.
- Arbejde for at højskolen på kerneområderne bliver tydeligere i den offentlige kontekst.
- Medvirke til at styrke højskolens samfundsmæssige legitimering gennem undersøgelse af begrebet "social kapital" i en højskolekontekst og gennem inddragelse af resultaterne fra målgruppeundersøgelsen.
- I relation til projekterne under pulje 2 at sætte fokus på skolernes pædagogiske virksomhed: *Hvad kendetegner skoleformens læringsrum? Hvilke didaktiske tilgange er og skal i spil for at sikre højskolens hovedsigte? Hvordan skal højskolerne forholde sig til de øgede dokumentationskrav?*
- Få beskrevet skoleformens placering i det lokale, nationale og globale uddannelseslandskab. *Hvad er skoleformens rolle og funktion i en forandret, global verden? Hvad kan højskolerne specielt bidrage med som andre uddannelsesformer ikke tager højde for?*

På baggrund af beslutningen om at sætte Højskolens kerne i fokus blev 6 teoretikere bedt om parvis at debattere begreberne livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse i Højskolebladet. Formålet var både at afklare begrebernes betydning og indhold samt at levere inspiration til den brede debat om Højskolens kerne. I forlængelse heraf udgav FFD en E-bog med teoretikernes uddybende artikler om kernebegreberne.

Af foreningens målgruppeundersøgelse fra 2008 fremgik det blandt andet, at langt de færreste tager på højskole som et led i uddannelsesforberedelse. Begrundelserne for at tage af sted og det oplevede udbytte af opholdet drejer sig i højere grad om de sociale kompe-

tencer og personlig afklaring. Man tager på højskole for at "få højskole". Med dette in mente besluttede FFD derfor at koncentrere medlemsmødet i januar om højskolernes kerne. På det velbesøgte møde var der debatoplæg af lektor Klaus Levinsen, SDU og adjunkt Anders Pedersen, AAU om henholdsvis social kapital og anerkendelse. E-bogen vil blive udvidet med nye indlæg fra de to oplægsholdere og fra højskolefolk, som i kraft af deres højskolene erfaringer har andre forudsætninger for at bidrage til debatten. E-bogen vil løbende blive revideret.

For også at gøre sådanne overvejelser vedrørende højskolernes kerne gældende i praktisk udviklingsarbejde, har man i 2008 under 3x3puljen blandt andet prioriteret igangsættelse af projekter om "Højskolernes og hus- og håndarbejds skolernes dannelsesformer i den globale tidsalder, herunder konkretisering af det nye hovedsigte". Under 3x3 var der ved udgangen af 2008 i alt igangsat 5 projekter om højskolernes rolle og betydning i samfundet i dag samt 5 projekter om dokumentation af realkompetencer og højskolepædagogisk praksis.

1.2 Det internationale

Mål:

- *Medvirke til at sætte fokus på højskolerne som laboratorier for aktivt medborgerskab og kulturmøder og bidrage til skolernes udmøntning af 'demokratisk dannelse' - i et nationalt, nordisk, europæisk og globalt perspektiv.*
- *Udmønte FFD's internationale strategi, der som overordnet mål har at styrke den internationale dimension og synliggøre det internationale som en integreret del af højskolernes arbejde og dannelsessyn .*
- *Arbejde for bedre rekruttering af og oplysning over for udenlandske elever, herunder arbejde for en forlængelse af CIRIUS-ordningen.*
- *Styrke højskolernes netværk omkring det internationale arbejde, herunder Europanetværket, og medvirke til igangsættende fælles initiativer på det europæiske område.*
- *Fortsætte arbejdet via Nordisk Folkehøjskoleråd med både at søge politisk påvirkning på de fælles forhold og skabe mødeplads for erfarings- og ideudveksling.*

På årsmødet 2009 vil bestyrelsens strategi for foreningens internationale arbejde, gældende for perioden 2010-2012, blive fremlagt i en workshop. Denne strategi bygger på erfaringerne og aktiviteterne igangsat under den gamle strategi, 2007-2009, hvis mest synlige resultat er foreningens engelsksprogede hjemmeside. Vi har via strategien været i stand til at støtte skolerne i deres arbejde med internationalt rettede fag, deres samarbejdspartnere og bevillingsmyndigheder, skolernes udenlandske elever, og i de kulturmøder der finder sted på højskolerne. (Strategien følger som bilag til handlingsplanen).

FFD fik i 2008 en etårig bevilling fra EU-nævnet, fulgt af en treårig rammebevilling for årene 2009-2011. Den korte bevillingsperiode i 2008 betød, at det ikke var muligt at øge bemanningen i sekretariatet, hvilket medførte, at Europanetværket har ligget lidt underdrejet, så det i beretningsperioden ikke været muligt at samle Højskolernes Europanetværk. Netværket har dog været brugt til at kanalisere informationer og erfaring om foreningens og skolernes aktiviteter. Med den treårige bevilling kan vi videreføre vores Europa-aktiviteter, der i 2008 bl.a. bestod af det Europæiske Kulturmødetræf med deltagelse af elever fra 9 skoler, Højskolernes Europapulje der finansierede 2 højskoleaktiviteter, studietur til Bruxelles med deltagere fra 10 skoler, og EU-nævnets Europa-messe. Der vil således i den kommende periode være resurser til at udvikle nye aktiviteter på det europæiske område.

FFD har i 2008-2009 formandskabet for Nordisk Folkehøjskoleråd. Vi har under vores formandskab afsluttet det fællesnordiske kortlægningsprojekt "Den globale folkeoplysnings Pædagogik", startet et nyt fællesnordisk kortlægningsprojekt om hvordan man dokumenterer det særlige ved højskolen, og været medansøger på tre kommende fællesnordiske kortlægnings- og udviklingsprojekter.

Ved udgangen af 2008 sluttede det formelle samarbejde omkring Gonobidyalaya-samarbejdsprojektet i Bangladesh, mens det mindre samarbejdsprojekt i Comilla i Bangladesh fortsætter frem til udgangen af 2009. FFD og partnerne i Bangladesh har gennem årene haft gensidigt udbytte af samarbejdet med bl.a. udsendelse af en række korttidsrådgivere fra forskellige højskoler og en række besøg af partnerne. Samarbejdsprojektet i Nepal, Jiwan, fortsætter med CARE-Danmark som ansvarlig, og Brandbjerg Højskole står for højskole-involveringen. FFD har søgt at fastholde samarbejdet med venskabs-

foreningerne Mitraniketans Venner (Indien), Friends of Grundtvig Institute (Nigeria), og Bandhab (Bangladesh). Det er bl.a. lykkedes Bandhab at etablere et lille projekt i forlængelse af det afsluttede Gonobidyalaya-samarbejde.

1.3 Det inkluderende kulturmøde

Mål:

- Årligt at udbyde et grundkursus i kulturmøde for lærere og forstandere samt understøtte skolernes arbejde med kulturmøde ved bl.a. at tilbyde foredrag og oplæg til skolerne.
- Udgive en antologi ("Kulturmødet II") om højskolen som rum for kulturmøder.
- Udarbejde vejledende forslag til, hvordan de enkelte højskoler kan arbejde mod at skabe en fortsat mere inkluderende organisation.
- Styrke samarbejdet med andre folkeoplysende institutioner med henblik på at etablere tværgående initiativer, der i praksis kombinerer det folkeoplysende arbejde med kulturmøder og demokratisk dannelse.

I efteråret 2008 blev der udbudt et grundkursus i kulturmødet på højskolerne. Det måtte desværre aflyses grundet manglende tilslutning. FFD har også i 2008 tilbudt højskolerne særlige foredrag og workshops for ansatte. Enkelte skoler har taget imod tilbuddet om workshops, mens mange har benyttet sig af tilbuddet om foredrag for deres elevgrupper om integration og kulturmøder.

Der udsendes i 2009 antologi nr. 2 om kulturmødet. Teksterne er skrevet af samfundsforskere og højskolefolk. Målet er, at den skal kunne bruges i undervisningen og som debatgrundlag både på skolerne og eksternt. Der arbejdes ligeledes på Kulturmødets ABC, som har til formål at understøtte de højskoler, der ønsker at gøre en ekstra indsats for at skabe en mere inkluderende organisation.

På kulturmødeområdet har der været et godt samarbejde med Dansk Folkeoplysnings Samråd (DFS). Der har været særligt fokus på, hvordan man kan styrke folkeoplysningen og dens rolle i forhold til det inkluderende kulturmøde.

1.4 Youth 2009 - Klima på højskolernes dagsorden

Mål:

- At medvirke til at sikre den nationale og folkelige forankring vedr. Klimakonferencen i København i december 2009.
- At samle unge fra hele verden på landets højskoler for at diskutere klimaproblematikker, globalisering og bæredygtighed, herunder at komme med løsningsforslag jf. topmødets dagsorden.
- At bidrage med en event i forbindelse med Klimakonferencen i 2009.
- At bringe højskolens særlige rum for læring og mellemfolkelig interaktion i spil som et centralt element i projektet.
- At synliggøre projektet og styrken ved højskolernes særlige læringsmiljø over for den brede offentlighed.
- At synliggøre kendskabet til - og markedsføre - Danmark, herunder specielt den danske højskoletradition.

FFD's klimaprojekt, COme 2gether - climate dialogue across borders, tager afsæt i indsatsområderne "Læring for livet", "Demokratisk dannelse" og "Medborgerskab". Målet er at forankre dagsordenen for klimatopmødet i København i december 2009 på et mellemfolkeligt plan.

Projektet, der er udviklet over det sidste år i tæt samarbejde med interesserede højskoler, fik allerede tidligt startstøtte fra undervisningsministeren i form af bl.a. midler fra Tips- og Lotto-puljen.

Det samlede initiativ har tre hovedelementer:

1. En række korte kurser i uge 33 i august måned, hvor der med international deltagelse sættes fokus på klimaet. På kurserne skal bl.a. formuleres 7 løfter for fremtiden - som kan bruges som afsæt for lokale Åbent Hus begivenheder, og det hele afsluttes med en stor samlende hovedbegivenhed i København d. 15. august.
2. Udarbejdelse af en basis "Klima-pakke", som alle interesserede kan benytte til at planlægge klimaundervisning med hen over hele året.
3. Et 8 dages højskolearrangement på Borups Højskole under selve COP15-mødet i København i begyndelsen af december.

Det har været afgørende for projektet, at det ville lykkes at skabe finansiering til at få internationale elever hertil i uge 33. Da der har været megen konkurrence om midler til klima-aktiviteter, tog det lang tid at få denne plads, og først i midten af marts 09 kom der tilsagn om midler fra regeringen i form af 1,5 mio. kr. Den lange periode med usikkerhed om finansiering medførte, at nogle af de oprindeligt tilmeldte skoler valgte at hoppe fra, så der nu er 12 skoler tilbage i projektet. Efterfølgende er også finansieringen af den fælles event i København i uge 33 og dækning af sekretariatsudgifter faldet på plads. Med den nuværende finansiering forventes mindst 250 internationale elever at deltage.

Projektets hjemmeside, der skal medvirke til fælles virtuel videndeling, være materialesamling, fungere som debatforum og være netværksskabende, er tilgængelig for alle. Se www.come2gether.com eller www.klimahøjskolen.dk.

Højskoleprojektet på Borups Højskole fra d. 4. til 11. december er finansieret af Tips- og Lottomidler og tilskud fra Nævnet til Oplysnings om Europa. Projektet er i støbeskeen, og skolerne vil få nærmere information herom senere.

2. Information og markedsføring

Handlingsplan 2008-09 for Information og markedsføring.

Mål:

- *Implementere kommunikationsstrategien i FFD's eksterne og interne arbejde via en langsigtet handlingsplan frem til 2012.*
- *Videreudvikle hjemmesiden og optimere søgefunktionen for højskolernes brugere.*
- *Fastholde og udvikle det gode samarbejde med landets studievalgcentre.*
- *Udvikle samarbejdet med aviser og blade.*
- *Udvikle den optimale distribution af to kataloger for hhv. lange og korte kurser.*
- *Arbejde for en offensiv pressestrategi med fokus på højskolernes kerneområde og med udgangspunkt i FFD's handlingsplan.*
- *Styrke FFD's interne kommunikation og fremme synlighedsindsatsen af foreningens indsatsområder.*
- *Fortsætte arbejdet med at skabe sammenhæng mellem skolernes og foreningens kommunikation og markedsføring, og herunder arbejde på at implementere foreningens fælles payoff mere bredt.*

Kommunikationsstrategi 2008-2012

Det strategiske arbejde med at opfylde målene i handlingsplanen er i fuld gang. Opdelingen af Højskolekataloget er effektueret, presse- og dagbladsarbejdet intensiveret, og synlighedsindsatsen af højskolernes tilbud via annoncer og web er taget til.

Pressestrategi og dagbladssamarbejde

FFD's bestyrelse har vedtaget en pressestrategi, der implementeres i 2009. Strategien lægger op til en medieoffensiv, der følger årets rytme (se under Annoncering) og fokuserer på områder som afklaring og dannelse. Med indgåelsen af redaktionelt samarbejde med Dagbladet Information har der desuden været lagt vægt på at bringe højskolen i spil i sammenhænge, der ikke kun vedrører skoleformen selv, via lejlighedsvis tematillæg. Herudover samarbejdes med Politiken og Kristeligt Dagblad, der to gange om året sætter redaktionelt fokus på højskolens positive historier og placering i uddannelsesbilledet, og højskolerne tilbydes annoncering til lavere priser, end højskolerne selv vil være i stand til at opnå. Endelig skal nævnes, at der året rundt er

opmærksomhed på lurende pressehistorier, således at der er parathed til at møde medierne med svar på rede hånd, sådan som det eksempelvis var tilfældet omkring udlændinge på højskole.

Højskolerne - det du ikke lærer andre steder!

Kommunikationsmæssigt er der brug for at synliggøre, at der er en fælles forankring og en forbindelse mellem landets højskoler. Implementeringen af FFD's fælles payoff - "Højskolerne, det du ikke lærer andre steder" - fortsatte derfor i indeværende år. Det har medført, at en god håndfuld skoler anvender det fælles payoff på annoncer og på hjemmesider. Arbejdet med at få flere skoler til at synliggøre fælles forankring fortsætter.

Højskolekataloget

Højskolekataloget for 2009 blev omlagt til to kataloger, som så dagens lys i slutningen af november 2008:

- Det lille med lange ophold - målrettet unge (trykt i 240.000 eks)
- Det store med korte kurser - målrettet voksne (trykt i 120.000 eks)

I december 08 og marts 09 blev det lille katalog distribueret sammen med ungdomsmagasinet Chili i hhv. 85.000 og 75.000 eksemplarer. Det er desuden sendt ud til bl.a. skoler/uddannelsesinstitutioner, jobcentre, fagforeninger, biblioteker, politiske partier mv. - samt som et forsøg i stakke til caféer i hovedstadsområdet.

Kataloget med korte kurser er sendt til biblioteker, venteværelser, foreninger, kommunernes pensionskontorer og borgerservice, turistkontorer, voksenuddannelser, sogne osv.

Bestyrelsen har efter input fra skolerne evalueret de 2 kataloger, og vi vil informere om disse resultater på årsmødet, velvidende at evalueringen af gode grunde er foretaget ganske kort tid efter, at katalogerne kom på gaden.

Webben

FFD har i 2008 primært haft fokus på at udvide sit netværk via Web 2.0 sites som Facebook og Myspace. Vi fortsætter i 2009 med mere strategisk at arbejde med agentinvolvering på web2.0-platformer og evt. på ny kommunikationsplatform, som afprøves i forbindelse med klimaprojektet Come2gether. Medlems- og kursusdelen på www.ffd.dk har fået et løft. www.hojskolerne.dk

er optimeret med søgning i database på højskolernes udlejningsmuligheder og med fritekstsøgning efter lange kurser og nye online postkort. Der var 210.000 unikke besøgende i 2008 på hojskolerne.dk. Besøgstallet steg i 2008 med ca. 8% i forhold til 2007.

www.hojskolebladet.dk har fået ny hjemmeside med blog og online publikationer. Der er derudover lavet nye hjemmesider for Nordisk Folkehøjskoleråd og Foreningen for Folkehøjskolens Historie.

Kundebetjeningen

Kundebetjeningen blev i begyndelsen af 2008 ændret, så alle bestillinger nu dirigeres videre til højskolerne, og besøgende i huset hjælpes med at bestille højskolebrochurer. I 2008 bestilte 16.700 materiale (brochurer/kataloger) via www.hojskolerne.dk mod 16.300 i 2007. Ca. 1.000 af disse er fra udlandet. 5.000 bestilte kursusmateriale via mail/tlf./post til sekretariatet mod 6.500 i 2007. Der blev bestilt 1.750 kataloger om lange kurser i 2008 mod 2.500 i 2007. Til gengæld steg bestillingerne af kortkursuskataloger atter i år til 28.000 brochurer i 2008 mod 26.500 i 2007.

Konklusionen er, at unge via www.hojskolerne.dk går direkte til højskolernes egne hjemmesider, mens det voksne kortkursuspublikum samler sammen på hojskolerne.dk og benytter sig af "læs mere"-muligheden i kursusoversigterne.

Studievalg

FFD var for tredje år i træk med på Studievalgs kollektive vejledningsarrangementer for afgangseleverne på de gymnasiale ungdomsuddannelser over hele landet. Igen i år har vores oplæg været populært hos eleverne, idet 3.540 elever har hørt højskoleoplægget, og 850 har ønsket at modtage højskolekataloget 2009.

I forhold til sidste år har der dog været færre besøgende til højskoleoplæggene. Dette er ikke udtryk for mindre interesse fra elevernes side, men skyldes nogle ændringer i arrangementsformen på visse centre. Disse ændringer har dog også betydet bedre muligheder for at tilbyde individuel vejledning om højskoleophold, hvilket er mindst lige så vigtigt som oplæggene.

For første gang i 8 år har FFD haft en stand på messerne "Uddannelse Uden Grænser" i hhv. Herning og Aalborg. Dette udmøntede sig i 300 individuelle vejledninger, uddeling af ca. 1400 langkursuskataloger, 150

kortkursuskataloger, 200 brochurer af "På vej til videre uddannelse". Der var tydeligvis en god synergi mellem højskoleoplæg og den efterfølgende dialog med unge på messestanden.

FFD's Eventplatform

- Sangens År - Danmark for alle

I anledningen af Sangens År 2008 havde FFD valgt den 11. september til at slå et slag for frisind, fællesskab og forskellighed. Rammen var Rådhuspladsen, Danmarks største storskærm, 200 kvadratmeter scene og Højskole-sangbogen. Mellem 8.000 og 9.000 mennesker bakkede op om initiativet.

- Kulturnatten

Efter nogle år med baggården bag Højskolernes Hus som ramme, rykkede Kulturnatten inden for i husets kælderlokale. Igen var det sangen, der bar indholdsdelen.

Annoncering

Den overordnede annoncering og pressearbejde rettes nu mod udvalgte medier i en rytme, der er tilpasset fire nøgleperioder over året. Disse perioder repræsenterer tidspunkter, hvor det i særlig grad har betydning, at højskolerne synliggør sin tilstedeværelse.

Annoncering af korte kurser

Den primære annoncering af højskolernes korte kurser er placeret i udvalgte dagblade i perioden fra midten af november og frem til jul. I den periode eksponeres kataloget med henvisning til højskolernes fælles hjemmeside. I december 2008 opnåede vi en bestillingsfremgang på 30 % i forhold til 2007. Fremgangen begrundes i øget annoncering. Herudover annonceres der for de korte kurser i Ud og SE i december, januar og februar.

Kurser og seminarer

FFD valgte i 2008 på Informationsseminaret at sætte fokus på værdier og vigtigheden af at arbejde med et fælles højskolepayoff. Informationsseminaret afholdes hvert år i april – og omhandlede i 2009 pressearbejde. Der er derudover afholdt to kurser i Google-søgning.

Reviderede mål for 2009/2010

Iværksætte en proces med inddragelse af baglandet, så foreningens kommunikation om - og markedsføring af - højskolen i størst mulig grad er i overensstemmelse med højskolens kerneværdier og skolernes selvopfattelse.

Tidspunkt	Anledning	Element/Tema
Feb.-Mar.	Korte kurser: Nyt katalog på gaden (korte)	Valg (lange) Alternativ ferie
	Lange kurser: Optag via kvote 2	
Maj-Juni	Lange kurser: Læseferie	Studentergave (lange)
Juli-Aug.	Lange kurser: Studiestart/ Efterårs-optag	Afslag/Valg (lange)
Nov.-Dec.	Korte kurser: Nyt katalog på gaden	Gavekort/katalog (korte/lange)
	Lange kurser: Forårsoptag	

3. Lov- og regelarbejdet

Mål:

- Arbejde for lov- og regelændringer, der kan medvirke til at bevare og udbygge højskolen som en fri skole med gode og rimelige driftsvilkår.
- Arbejde for at sikre lovgivningsinitiativer på relevante ministerområder, der kan medvirke til, at flere får lettere adgang til et højskoleophold.
- Arbejde for anerkendelse af opnået realkompetence.
- Arbejde for anerkendelse af højskolens konkrete muligheder for, at flere unge gennemfører en uddannelse.
- Arbejde for at et højskoleophold i videst muligt omfang tildeles positiv betydning ved optagelse på kortere og længerevarende uddannelser.
- Arbejde for tidssvarende løn- og ansættelsesforhold inden for skoleformen, herunder at de centralt fastsatte vilkår svarer til beslægtede områder.

Idet der henvises til de øvrige afsnit i beretningen, hvor lov- og regelarbejdet gennemgås, fokuseres der her på elevtal og skolernes økonomi.

Elevtal

Siden skoleåret 03-04 har det samlede årselevtal for skoleformen været relativt konstant med et udsving på under 150 årselever (ÅE) i forhold til 4.800 ÅE samlet. Ja, helt tilbage i 00-01 var tallet ikke højere end 5.002 ÅE. Denne tendens fortsatte i det sidst afsluttede skoleår 07-08, idet det samlede ÅE-tal her er på 4.789. Sammenlignet med det foregående år, er der tale om en beskedent stigning på 1 pct.

Fordelingen af ÅE på henholdsvis lange og korte kurser har været stort set uændret med i alt 3.341 ÅE på kurser af mindst 12 ugers varighed i 07-08. En stigning på godt 1 pct.

De tal, som FFD på det seneste har indhentet fra skolerne, viser samtidig, at den positive tendens i fortsætter. Ifølge den demografiske udvikling vokser gruppen af 18-24-årige også i øjeblikket med 2-3 pct. om året.

Med hensyn til særlige elevgrupper viser tallene, at der af elever med anden etnisk baggrund i 07-08 har været 55 ÅE mod 69 ÅE året før, og at der af elever uden kompetencegivende uddannelse har været 557 ÅE mod 433 ÅE året før. For begge områder har der været ekstra-

ordinære tilskudsmuligheder i form af henholdsvis 'Kommunepulje' og 'Mentorprojekt'.

Skoleåret 07-08 er det første år, hvor højskoleelever har kunnet deltage i ekstern kompetencegivende undervisning. Omfanget har det første år naturligt været lavt, og tallet er blot 7 ÅE.

Skolernes økonomi

I de seneste års beretninger har der hvert år stået, at skolernes økonomi har været presset. Dette år bliver ingen undtagelse. Sektorregnskabet for 2007 viser et overordnet resultat for skoleformen (kombinationsskoler dog ikke medtaget) med et underskud på 3,9 mio. kr. Dette svarer til et underskud på 758 kr. pr. ÅE. Igen har ekstraordinære indtægter haft en positiv indvirkning på resultatet med hele 15,3 mio. kr. mens de samlede renteomkostninger har haft en negativ indvirkning med -50,6 mio. kr.

Antallet af skoler med overskud er dog større end antallet med underskud, nemlig 44 mod 30. Resultatfordelingen skolerne imellem viser en stor spredning fra + 40.000 kr. pr. ÅE til - 70.000 kr. pr. ÅE (3 skoler, der alle har et underskud på mere end 100.000 kr. pr. ÅE indgår ikke i statistikken). Ca. halvdelen af skolerne ligger på et resultat mellem 0 kr. og 10.000 kr. pr. ÅE. Selv om der er en klar tendens til, at store skoler viser et positivt resultat, er der også ex. på skoler over 100 ÅE med et negativt resultat.

På indtægtssiden udgør statstilskuddet 50 pct., hvilket er en stigning på 3 pct. Samtidig er der sket et tilsvarende fald i andre indtægter, der nu udgør 15 pct. Skolepengene kommer dermed til at udgøre 35 pct.

Udgiftsfordelingen er nogenlunde uændret, hvor undervisning fortsat tegner sig for 42 pct. og ejendomsdrift med 22 pct. Ser man på udgift pr. årselev, er der igen en meget stor spredning fra 138.000 kr. pr. ÅE til 300.000 kr. pr. ÅE.

Et samlet negativt resultat har naturligvis en mindre heldig effekt på skoleformens samlede nøgletal. Således ses et reduceret nøgletal for både skoleformens overskudsgrad, likviditetsgrad og soliditetsgrad.

Det er bestyrelsens opfattelse, at den økonomiske situation mange steder er alvorlig. De seneste stramninger på det finansielle område gør ikke sagen bedre, og det

gælder fx for mange skoler, at det er vanskeligt at få afsat midler til den nødvendige vedligeholdelse.

Løn- og ansættelsesforhold

Højskoleområdet er ikke et område med generelle overenskomster. Netop derfor er det vigtigt for bestyrelsen, at foreningen er med til at sikre gode og rimelige ansættelsesforhold for både pædagogisk og teknisk administrativt personale, så skoleformen også fremover kan tiltrække kvalificeret arbejdskraft.

På det pædagogiske område har staten fastlagt vilkårene via ansættelsesbekendtgørelse og løncirkulære, og også i indeværende år er der sket ændringer heraf. FFD har deltaget i drøftelser med Undervisningsministeriet om anvendelse af frie puljemidler fra OK 08, og der er i den forbindelse sket en forhøjelse af pensionsprocenten til 17,1, en forhøjelse af kostskoletillægget for lærere på ny løn, samt en forhøjelse af ATP-satsen. FFD havde også foreslået en forhøjelse af forstandernes indplaceringsløn, men det var der ikke tilstrækkelige puljemidler til i denne omgang.

For det teknisk administrative personale er der ikke centralt fastlagte vilkår. FFD har derfor udarbejdet forslag til kontrakt med tilhørende vejledning, samtidig med at der med mellemrum foretages undersøgelser af løn- og ansættelsesforhold på området. Den undersøgelse, der blev foretaget i 2008, viste således en lønudvikling nogenlunde svarende til pris- og lønudviklingen, samtidig større andel af ansatte nu har en pensionsordning. En nyskabelse er imidlertid, at det praktiske personale med Finanslov 2009 bliver omfattet af barselsfonden på lige fod med det pædagogiske personale. Bestyrelsen finder dette interessant og vil afdække, om andre af de centralt fastlagte vilkår kan blive gældende for alle ansatte.

4. Udvikling og uddannelsessamarbejde

Mål 4a - 3x3-projektet:

- *Styrke den politiske anerkendelse af højskolen, herunder at højskolen anerkendes i relevant uddannelseslovgivning og i relation til UU og Studievalg.*
- *Understøtte gennemførelse, dokumentation og evaluering af projekter under 3x3 puljen.*
- *Sikre rammer for erfaringsudveksling og kompetenceudvikling omkring forsøgs- og udviklingsarbejdet.*
- *Udarbejde afrapportering til Undervisningsministeriet, hvori de vigtigste erfaringer fra udviklingsprojektet sammenfattes og komme med anbefalinger til fremtidige indsatsområder.*

4.a. 3x3-projektet om uddannelsessamarbejde

Der har i løbet af 2008 været to ansøgningsrunder til 3x3-projekter, og styregruppen har valgt at imødekomme 15 ansøgninger fra pulje 1 (Uddannelsessamarbejde) og 7 ansøgninger fra pulje 2 (Idémæssig og pædagogisk udvikling). Det betyder, at der ved udgangen af 2008 samlet set er igangsat 50 projekter under 3x3. 41 højskoler og ni husholdnings- og håndarbejdsskoler indgår i ét eller flere projekter. Det betyder, at over halvdelen af det samlede antal skoler er involveret i udviklingsarbejdet. Den høje involveringsprocent vidner om, at 3x3 har formået at etablere sig som relevant ramme for skolernes forsøgs- og udviklingsvirksomhed.

Den tværgående erfaringsindsamling for 2008 er færdiggjort. Fokus for dette arbejde har været "Bedre overgang til og gennemførelse af videregående uddannelse" samt "Højskolernes og HH-skolernes særlige lærings- og afklaringsrum".

I 2008 blev også Undervisningsministeriets vejledning om uddannelsessamarbejde færdig, og i erfaringsopsamlingen er der tematisk taget udgangspunkt i nogle af de modeller for samarbejde, som vejledningen forholder sig til, og som der er udviklet projekter over (kompetencegivende undervisning, brobygning, pit-stop, merit og fælles uddannelseselementer)

Erfaringsopsamlingen giver således både indblik i hvilke muligheder og hvilke barrierer, der opstår i praksis i forbindelse med den nuværende lovgivning.

I 2008 er den eksterne evaluering igangsat. Evalueringen varetages af Teknologisk Institut, der i efteråret 2008 har besøgt i alt 10 skoler. Formålet er at afdække effekter, innovationer og nye behov ved udviklingsarbejde med særlig fokus på samarbejdspartnerne og elevernes perspektiv. Arbejdet forventes afsluttet i sensommeren 2009.

Reviderede mål for 2009/2010

- 1) Udarbejde et katalog over "god praksis", der skal fungere som håndbog for fremtidigt uddannelses-samarbejde.
- 2) Afholde afsluttende konference om det fremtidige potentiale for uddannelsessamarbejde. Konferencen målrettes både projektdeltagere, politiske aktører og repræsentanter fra vejlednings- og uddannelsessystemet generelt.
- 3) Benytte erfaringer fra 3x3 ved etablering af overordnet samarbejde på sektorplan.
- 4) Arbejde politisk hvor der er barrierer for samarbejde mellem højskolerne og de øvrige uddannelser.

4.b. Kombinationsprojektet, samarbejde mellem højskoler og erhvervsskoler

Mål

- Arbejde for at højskoler får varige ordninger, der muliggør, at unge uden ungdomsuddannelse via et højskoleophold kan påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse.
- Udarbejde retningslinjer for og igangsætte foreningens Satspuljeprojekt om samarbejde mellem højskoler og erhvervsrettede ungdomsuddannelser.

Projektet startede i sommeren 2008, hvor 5 skoler indgik i pilotfasen. Efter en ny ansøgningsrunde tæller projektet nu 9 fuldt deltagende skoler. Det er målet, at projektet skal være landsdækkende, så tilbuddet er til stede i alle regioner.

Omkring 35 elever er optaget på ordningen, og frafaldet har været minimalt. Eleverne på kombinationsprojektet har generelt brug for øget støtte og vejledning - både socialt og fagligt.

De enkelte højskoler har udover samarbejdsaftalen med UU indgået samarbejdsaftaler med erhvervsskoler og andre aktører. Der er endvidere etableret et netværk mellem de deltagende skoler.

Projektet er godt kendt blandt landets UU-vejledere, hvilket er afgørende, idet de sammen med eleven skal udfærdige en uddannelsesplan, hvori et højskoleophold indgår.

Den største barriere på nuværende tidspunkt er egenbetalingen, og derfor er en af de helt store udfordringer at få kommunerne overbevist om, at det er en god og billig investering i de unges fremtid at medfinansiere et højskoleophold.

Som en mindre del af kombinationsprojektet har FFD med finansiering fra Satspuljemidlerne fået mulighed for at igangsætte et ph.d.-projekt. Formålet med ph.d.-projektet, der forestås af Helene Valgren fra foreningen, er at udvikle nye helhedsorienterede vejledningsmetoder til gavn for sårbare unge. I forskningen lægges vægt på samarbejdet med højskolerne, som bliver inddraget undervejs i processen.

I ph.d.-projektets første fase har fokus været på udvikling af vejledningsmetoder. I foråret 2009 er således afholdt et todages metodeseminar om kollektiv narrativ praksis for erfarne højskolevejledere. Målet var dels at præsentere forskellige narrative vejledningsmetoder, og dels at lære af højskolevejledernes erfaringer. Derudover er der afholdt endagsworkshops på tre forskellige højskoler, hvor nye vejledningsmetoder er blevet afprøvet sammen med eleverne, og hvor både elever og højskolevejledere har givet interviews. Ph.d.-projektets anden fase vil fokusere på helhedsorienteret vejledning, og tredje og sidste fase på sårbare unge.

Reviderede mål for 2009-10

- 1) at der deltager mindst 15 højskoler i projektet.
- 2) at tilbuddet bliver bredt kendt blandt vejledere på erhvervsskoler, UU-centre, produktionsskoler m.v.
- 3) at flere kommuner afsætter midler til, at flere unge via et højskoleophold opnår en ungdomsuddannelse.

5. Indvandrere og efterkommere på højskole / kulturmøde

Mål:

- *At flere unge gennemfører et højskoleophold via kommunepuljestøtte i 2008 og 2009, og i denne sammenhæng styrke samarbejdet med Kommuner og UU.*
- *Gennemføre sommercamps på de 3 deltagende højskoler.*
- *Udbyde og gennemføre højskoleaktiviteter i hhv. Vollsmose i 2008 og Gellerupparken i 2009 og herigennem at styrke samarbejde med og netværksdannelse med etniske minoriteter og foreninger.*
- *Afrunde og evaluere satspuljeprojekterne og skabe rum for en bred erfaringsudveksling.*
- *Arbejde for bred offentlig anerkendelse af højskolernes tilbud og muligheder for unge med anden etnisk baggrund end dansk.*

90 elever har været på højskole via kommunepuljen i 2008-09. Det var en del flere elever end forventet. Kommunepuljen blev pga. den massive tilgang også i første omgang lukket ned i efteråret 2008, da midlerne til elevpladser i 2009 også var brugt. Efter aftale med Integrationsministeriet ændredes det samlede budget, så det blev muligt at etablere en ny kommunepulje for 2009 med nye retningslinjer. Der er heraf foreløbig blevet tildelt midler til 30 elever

Projekt Sommercamps har været en stor succes med et stort antal elever på Egå Ungdoms-Højskole, Vejle Idrætshøjskole og Rønde Højskole. Der er lavet en ekstern evaluering af Sommercamp 2008 med nogle meget fine resultater.

Der har løbende været sendt informationsmateriale om FFD's initiativer til kommuner og UU centre, og der har samtidig været afholdt en del foredrag og undervisningstimer for UU vejledere og kommuner.

Der er i forbindelse med satspuljeprojektet "Højskolerne i de sociale boligområder" blevet afholdt aktiviteter i Odense bydelen Vollsmose. Der blev indsendt 4 ansøgninger om støtte til aktiviteter i området og heraf gennemførte 2 deres aktiviteter. Erfaringerne fra projektet i Vollsmose førte til ændringer i retningslinjerne med henblik på et bedre resultat, når projektet skal løbe af stabelen i Gellerupparken til efteråret.

Reviderede mål for 2009/2010

- 1) Fokus på rekruttering af unge med anden etnisk baggrund. Herunder skal kommuner, UU og studievalg informeres om de særlige muligheder, der er for et højskoleophold for borgere med anden etnisk baggrund.
- 2) Der skal ydes konsulenthjælp til højskolerne vedr. kultur møde, herunder tilgængelig information, tilbud om oplæg og kurser.
- 3) Der skal arbejdes for, at der findes finansiering, så ordningen med sommercamps permanentgøres og udbredes som en mulighed for alle højskoler.

6. Vejledning og anerkendelse af højskoleophold - realkompetence

Mål:

- Arbejde videre med dokumentation af højskolekompetencer i forlængelse af rapporten "Dokumentation af højskolekompetencer - Dokumentationsformer og aftagerperspektiver".
- Gennem kursusaktivitet at styrke vejledningsfagligheden på højskolerne.
- Udbyde Højskolens Grundkursus i Vejledning (HGV) for nye højskolevejledere.
- Udbyde relevante efteruddannelseskurser i vejledning for alle højskolevejledere.
- Færdiggøre FFD's 2-årige mentorprojekt for unge uden ungdomsuddannelse.
- Fortsætte samarbejdet med Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) om unge uden en ungdomsuddannelse bl.a. gennem inddragelse af erfaringerne fra mentorprojektet.
- Fortsætte samarbejdet med Studievalg om unge med en ungdomsuddannelse.
- Informere om højskolernes vejledning, afklaring og studieforberedelse på foreningens hjemmeside, samt revidere 1. udgave af folderen om unges øgede uddannelsesmuligheder via højskolen.
- Forberede undersøgelsesdesign for evaluering i 2009 af effekten af højskolernes vejledningsindsats.

Vejledning

I 2008 gik vejledning fra at være et udviklingsprojekt til et driftsområde i foreningsregi. Det betyder, at der i 2008 ikke er sat større udviklingsprojekter i gang fra foreningens side. Foreningen yder dog fortsat konsulentbistand til højskolerne, udbyder efteruddannelseskurser i vejledning og vedligeholder netværket til det formelle vejledningssystem.

FFD har i det forløbne år afholdt to efteruddannelseskurser i vejledning. I efteråret 2008 afholdtes Højskolernes Årlige Vejledertræf med fokus på netværksdannelse og nye adgangskrav på de videregående uddannelser. I foråret 2009 afholdtes grundkursus i vejledning for nye højskolevejledere. Derudover har vejledning også været et centralt tema på et af modulerne på HPU.

I efteråret 2008 udarbejdede FFD folderen "På vej til videre uddannelse", som henvender sig til unge med

en ungdomsuddannelse og vejledere, der arbejder med disse unge. I folderen beskrives de forskellige tilbud højskolerne har ifm. vejledning, faglig supplerings og uddannelsesforberedelse. Den er sendt ud til de syv Studievalgscentre, samt til alle studievejledningerne på de mellemlange og lange videregående uddannelser.

Mentorprojektet

I alt har 160 elever været på højskole via mentorordningen, og 48 højskoler har deltaget i projektet. Ud af i alt 45 UU-centre har 41 UU-centre deltaget i projektet med 115 UU-vejledere. I den eksterne evaluering peges på, at mentorordningen har været en succes. Både elever og mentorer anbefaler ordningen til andre unge i samme situation. Mentorordningen ser ud til at være meget effektiv i forhold til at få de unge til at reflektere over sig selv og deres muligheder.

Evalueringen peger dog også på centrale udfordringer for højskolerne og FFD. Det anbefales således, at højskolerne og FFD bør arbejde på en specialisering af mentorrollen, så mentorerne bliver i bedre stand til at sikre en balance mellem at fokusere på uddannelses- og erhvervsvalg og på det mere almendannende og eksistentielt orienterede. Det anbefales endvidere, at der etableres et mentornetværk på tværs af højskoler. Endelig anbefales, at det eksterne samarbejde med UU-vejlederne udvikles. Generelt set giver evalueringen et godt afsæt for at arbejde videre med mentorordningen.

Realkompetence/anerkendelse af højskoleophold

FFD's hidtidige indsats på realkompetenceområdet har medvirket til at tydeliggøre de muligheder, men også de udfordringer, som dagsordenen for realkompetencer rejser. Samtidig har den medvirket til at placere FFD som en væsentlig aktør på området. Til gengæld har indsatsen endnu ikke ført til et gennembrud i forhold til at sikre den politiske og institutionelle anerkendelse af realkompetencer for et højskoleophold, og derfor er det vigtigste mål for det videre arbejde at styrke og formalisere denne del, både ved at støtte de enkelte skolars arbejde, ved at styrke samarbejdet med det formelle uddannelsessystem og ved at styrke dialogen med de relevante ministerier.

Et led i det videre arbejde er også et kortlægningsprojekt i Nordisk Folkehøjskolerådsregi, som FFD er tovholder på. Projektets formål er at kortlægge "god praksis" i forhold til, hvordan man dokumenterer det

særlige ved højskolen. Desuden skal projektet belyse, hvordan de nordiske højskoler anerkendes institutionelt og politisk, dels konkret i forhold til lovgivninger og overgange mellem uddannelse/erhvervsliv, og dels hvordan folkehøjskoler i Norden arbejder med dokumentation af højskolens særlige læringsrum

Rapporten "Dokumentation af højskolekompetencer" lå færdig i januar 2008. På baggrund af rapportens anbefalinger og tilbagemeldinger fra forstandere, bestyrelse og højskoler, er det blevet besluttet, at der på nuværende tidspunkt ikke er basis for at udvikle et egentligt højskolebevis, men at FFD i stedet skal udvide kendskabet til Undervisningsministeriets redskab samt andre relevante redskaber til dokumentation af realkompetencer.

7. Efteruddannelse

Mål:

- *Udvikle efteruddannelses tilbud og netværksmuligheder for højskolelærere.*
- *Arbejde for at etablere Højskolepædagogisk Uddannelse, HPU, som et fast tilbagevendende efteruddannelses tilbud.*
- *Gennem møder og uddannelsesforløb i tilknytning til indsatsområderne at fastholde og forbedre udviklingsarbejdet på skolerne.*
- *Gennemføre kursustilbud for alle medarbejdergrupper i højskolen.*
- *Videreudvikle kurser for bestyrelsesmedlemmer.*
- *Udarbejde et kursuskatalog, inkl. oversigt over de vigtigste foreningsaktiviteter hen over året.*

Som det fremgår nedenfor, har der i 2008 været pæn deltagelse på de fleste af foreningens møder og kurser.

Der har været givet § 27-tilskud (Undervisningsministeriets tilskud til efteruddannelse af pædagogisk personale) til 6 kurser og konferencer initieret af FFD og ét udsprunget af lokalt initiativ.

Det tredje forløb af Højskolepædagogisk Uddannelse (HPU) er blevet gennemført i 2008/09 med 15 højskolelærere fra 11 forskellige skoler. Deltagerne har udtrykt stor tilfredshed både med den indsigt, de får i skoleformens historie og udviklingsmuligheder, og med det personlige løft HPU giver inden for pædagogik og didaktik. Sidst, men ikke mindst, peges på værdien i mødet med kolleger fra andre skoler, kendskabet til hvordan, der drives højskole andre steder, og oplevelsen af at være en del af en fælles bevægelse. Bestyrelsen har besluttet, at der for at sikre et større deltagerantal fremover udbydes HPU hvert andet år.

På det årlige PRO-kursus for pedeller, rengøringsfolk og oldfruer deltog medarbejdere fra 22 skoler.

Kurset for bestyrelsesmedlemmer blev i 2009 genoptaget og var velbesøgt med deltagelse af 33 bestyrelsesmedlemmer på Nørgaards Højskole. Evalueringen viste stor tilfredshed med kurset. Mange af deltagerne gav udtryk for, at de gerne ville have deltaget i kurset på et tidligere tidspunkt.

Der har desværre ikke været tilstrækkelig tilslutning til at gennemføre en lærerkonference. Trods forsøg på

fornyelse af formen på kurset med et fælles fagligt tema og workshops samt ihærdig markedsføring, lykkedes det ikke at samle et tilstrækkeligt antal deltagere. Bestyrelsen har derfor i et forsøg på at få flere lærere til at mødes besluttet at koble lærerkonferencen sammen med det nyetablerede kursus for nye højskolelærere, som vil blive afholdt årligt i begyndelsen af oktober.

Reviderede mål for 2009/2010:

- 1) Etablere et årligt kursus for nye lærere om efteråret og koble dette med en lærerkonference for alle højskolelærere om foråret.
- 2) Etablere kursussamarbejde med de andre frie kostskoler.

8. Foreningen

I den kommende periode vil der blive sat fokus på følgende foreningsrettede felter:

- 8.1. Foreningens udvalgsstruktur
- 8.2. Styrkelse af FFD's rådgivning og vejledning til medlemsskolerne
- 8.3. Fordele til personlige medlemmer af FFD
- 8.4. Udvikling af Højskolebladet

8.1 Foreningens udvalgsstruktur

Mål:

- *Evaluer udvalgsstrukturen med henblik på yderligere styrkelse af sammenhængskraften mellem højskolerne, det politiske og det organisatoriske plan i FFD.*

Bestyrelsen har nedsat 4 faste udvalg bestående af medlemmer fra bestyrelsen og fra sekretariatet:

1. Lov- og økonomiudvalg
2. Pædagogisk udvalg
3. Internationalt udvalg
4. Informationsudvalg

Udvalgenes primære opgave er at drøfte strategiske og faglige spørgsmål i relation til den vedtagne handlingsplan.

Udover de faste udvalg sidder bestyrelsesmedlemmer i en række styregrupper for de forskellige projekter med eksternt repræsentation. Det er opfattelsen, at dette samarbejde opbygger og sikrer både det institutionelle og personlige netværk til gavn for højskolen.

Reviderede mål for 2009/2010

Udvalgsstrukturen og samarbejdet mellem sekretariat og bestyrelse evalueres ved et fælles møde efteråret 09.

8.2 Styrkelse af rådgivning og vejledning til FFD's medlemsskoler

Mål:

- Optimere rådgivning og vejledning til skolerne, bl.a. ved fortsat udvikling af foreningens hjemmeside.
- Afdække muligheder og begrænsninger, herunder inddrage erfaringer fra beslægtede organisationer i forhold til at tilbyde ekstra rådgivning og vejledning til skolerne i form af indtægtsdækket virksomhed.

En central del af foreningens indsats omfatter rådgivning og vejledning om alle forhold vedrørende højskole drift. Bestyrelsen har ønsket, at der på dette område skulle ske en styrkelse af indsatsen, og rådgivningen er i dag en central del af den administrative afdeling, hvor der nu er etableret et rådgivningsteam, samtidig med at både informationsafdelingen og de enkelte indsatsområder også yder rådgivning på deres felter.

Ikke mindst forhold omkring løn og ansættelse, tilskuds- og kursusregler står centralt i den løbende rådgivning. Som en forening, der yder service til både skoler og personlige medlemmer, kan FFD ikke være sagsbehandlere eller være bisiddere i konkrete sager. Vi kan derimod vejlede i forhold til gældende regler og tolkning heraf, og - hvor forhold ikke er regelfastsatte - orientere om, hvad der er kutyme på området.

Det er en klar prioritering fra bestyrelsens side, at foreningen hele tiden skal kunne præstere en god og tidssvarende rådgivning. Velvidende at dette kun lader sig gøre i tæt kontakt med skolerne.

8.3 Fordele til personlige medlemmer af FFD

Mål:

- Gøre det attraktivt at være medlem af FFD og dermed sikre et øget medlemstal.

For at styrke foreningen og kommunikationen med højskolerne, de ansatte, bestyrelsesmedlemmer og baglandet har bestyrelsen sat fokus på det personlige medlemskab. FFD har udformet en medlemspakke til medlemmerne, som bl.a. indeholder et medlemskort, en medlemsbog og usb-nøgle med en e-bog om højskolens kerne. Bestyrelsen håber på denne måde og via kampagner, medlemsmøder og dialog med forstandere, bestyrelser, elevforeninger at øge antallet af medlemmer.

8.4 Højskolebladet

Mål:

- Udgive et højskoleblad af høj kvalitet i overensstemmelse med de vedtagne målsætninger.
- Øge antallet af abonnenter på Højskolebladet.
- Effektivisere distributionen af Højskolebladet med henblik på at øge antallet af læsere.

Højskolebladet blev relanceret i nyt format og med ny redaktionel profil i juni 2008, og der blev ansat en ny redaktør. Vægten er lagt på at udvikle et blad af høj kvalitet og med blik - ikke blot for højskoleverdenen - men også for bredere pædagogiske, kulturelle og politiske tendenser. Bladet har opnået anerkendelse uden for smalle højskolekredse som kilde til debat og historier i andre trykte medier, i radio og tv. Desuden har etableringen og udviklingen af www.hojskolebladet.dk vist muligheden for en levende intern debat på nettet.

Ved at distribuere Højskolebladet gratis i et begrænset antal eksemplarer til alle skoler har bladet desuden nået et større oplag og dermed en bredere berøringsflade internt, hvilket også har muliggjort et øget annoncesalg. Ved årsskiftet blev abonnementet på bladet adskilt fra medlemskab af FFD. For at øge abonnementstallet er det desuden besluttet at lave en målrettet kampagne mod kortkursus- kursister i sommeren 2009.